

HÄLLEFORS
KOMMUN

ANDTS-policy

Hällefors kommun

Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

2018-2021

Innehåll

Inledning/bakgrund	3
Nationell ANDT-strategi	3
Regional ANDT-strategi för Örebro län 2017-2021	3
Preventionstriangeln	4
Socialtjänstlagen och Hälso- och sjukvårdslagen	4
Samverkan	5
Hällefors kommuns ANDTS-policy	5
Syfte	5
Policyns övergripande mål- och insatsområden	6
1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar ska minska	6
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak, debuterar tidigt med alkohol eller börjar spela om pengar ska successivt minska	7
3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak eller spel om pengar ska successivt minska	8
4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet	8
5. Antalet vuxna och barn som dör eller skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak eller spel om pengar ska minska	9
Källor	10
Bilaga 1	11

Inledning/bakgrund

ANDT är ett samlingsbegrepp för alkohol-, narkotika-, dopning-, tobak och är en del av Sveriges åtta målområden inom folkhälsa för att nå det övergripande nationella målet att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation (prop. 2017/18:249). Alkohol, narkotika, dopning och tobak leder till stora skadeverkningar varav kommunen har ett stort ansvar att utveckla och bedriva ett aktivt förebyggande arbete för att nå det övergripande målet för Sveriges ANDT-politik - *Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.*

För att nå det övergripande målet krävs ett fungerande och långsiktigt samarbete mellan kommun, skola, fritidsverksamhet, socialtjänst, hälso- och sjukvård, polis, tillsyn samt civilsamhälleaktörer vilket denna policy vill ta sikte mot.

Problem med spel om pengar är en folkhälsofråga som kan skada relationer, ekonomi och hälsa. Problemen drabbar de som spelar för mycket, men också deras familj och vänner och samhället i stort. Åtgärder för att förebygga spelproblem behövs därför både på individ- och befolkningsnivå. Det folkhälsopolitiska målet på spelområdet är att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande.

Nationell ANDT-strategi

I en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken redogör regeringen för en förnyad men fortsatt samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken för perioden 2016-2020 med det övergripande målet *Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.*

Det övergripande nationella målet har brutits ned till sex stycken mål med tillhörande insatsområdet där alla insatser ska genomsyras av ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv. Grunden för det hälsofrämjande och förebyggande ANDT-arbetet är insatser för att skydda barn och unga mot eget och andras skadliga användande av ANDT-preparat.

ANDT ska arbetas med på alla nivåer, tvärsektorielt och ur både ett främjande och förebyggande perspektiv. Fokus ligger på det förebyggande arbetet, men innefattar även vård och stöd. Det främjande arbetet handlar om att skapa gynnsamma förutsättningar för god hälsa medan det förebyggande arbetet har till uppgift att förhindra att skador uppstår eller att negativa beteenden utvecklas.

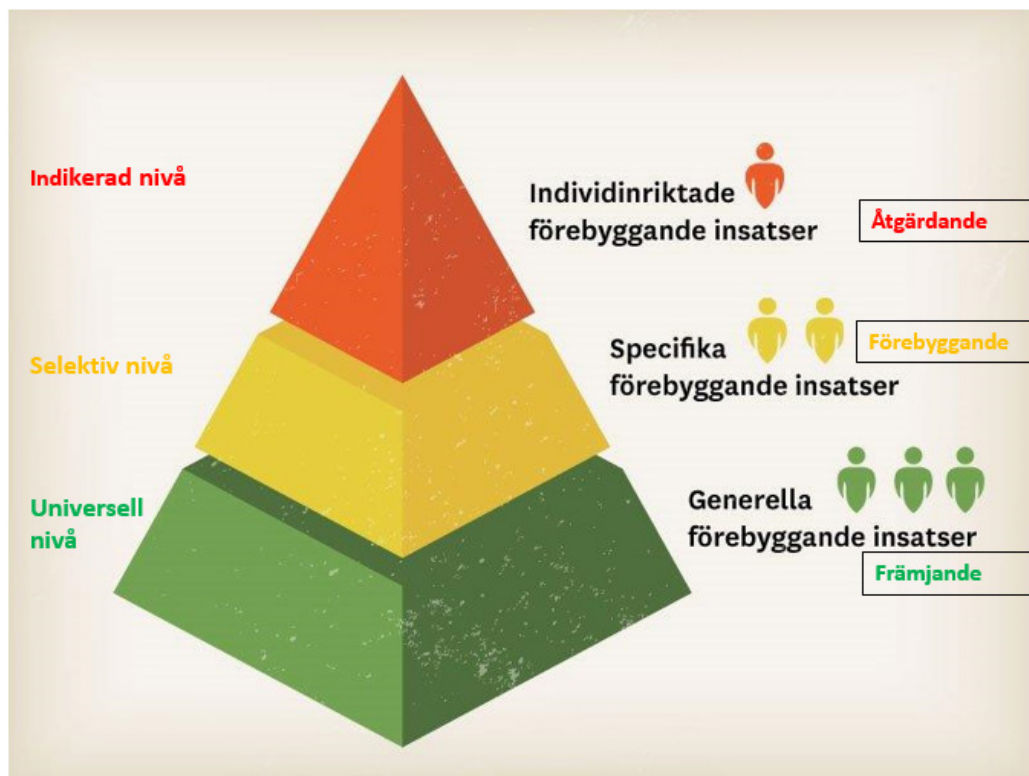
Regional ANDT-strategi för Örebro län 2017-2021

Strategin för Örebro län utgår från regeringens nationella strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken. Den regionala strategin innehåller fem mål inom olika områden och insatser kopplade till dessa. Den regionala strategin bygger på hur ett effektivt, långsiktigt och kunskapsbaserat arbete bör utformas. Innehållet utgör en gemensam plattform för ANDT-arbetet i Örebro län och underlättar gemensamt agerande. Länsstyrelsen ansvarar för att samordna och

utveckla ANDT-arbetet i länet samt för den regionala strategin. Strategin är ett stöd för det lokala ANDT-arbetets prioriteringar och insatser. *Se bilaga 1.*

Preventionstriangeln

Det är av betydelse att de förebyggande insatser som definieras i kommunens handlingsplan för ANDTS-arbetet innefattar de tre olika preventionsnivåer som presenteras nedan i enlighet med preventionstriangeln

- **Universell prevention** riktar sig till en hel population, t ex befolkningen i stort eller en hel skola.
- **Selektiv prevention** riktar sig till subgrupper där risken för att utveckla ett problematiskt drogbruk är större än i andra grupper, t ex barn och ungdomar i familjer där problematiskt narkotikabruk förekommer.
- **Indikerad prevention** riktar sig till högriskindivider som har begynnande narkotikaproblem och här eftersträvas större beteendeförändringar eftersom ett problematiskt bruk redan är etablerat.

Socialtjänstlagen och Hälso- och sjukvårdslagen

Från den 1 januari 2018 gäller nya regler som förtydligar socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvar avseende missbruk av spel om pengar. Landsting och kommuner har ett gemensamt ansvar

för missbruks- och beroendevården. Hälso- och sjukvården har sedan tidigare ansvar för att behandla spelberoende, precis som vid andra psykiatriska tillstånd. När det gäller socialtjänsten så utvidgas det ansvar som tidigare bara gällt vid missbruk av beroendeframkallande medel till att gälla även vid spelmissbruk. Fördelningen av behandlingsansvaret för missbruk eller beroende varierar mellan olika kommuner och landsting, beroende på lokala och regionala förutsättningar. När det gäller behandling av missbruk så har regeringen framhållit att både socialtjänsten och hälso- och sjukvården har viktiga uppgifter som ska värderas likvärdigt och samordnas i ett välfungerande vård- och stödsystem som utgår från individernas olika behov och önskemål.

Överenskommelserna om samarbete mellan kommun och landsting i fråga om personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel är utvidgat till att även omfatta personer som missbrukar spel om pengar. Detta innefattar även ansvaret för barn och ungas behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet bor varaktigt bor med är missbrukare. Socialtjänsten har ett ansvar för att aktivt arbeta för att motverka missbruk av spel om pengar bland barn och unga.

Samverkan

Samverkan för ANDT-arbetet har en lång tradition i Örebro län. I Hällefors kommun finns en väl förankrad samverkan kring ANDTS, i hela länet samt med tre övriga kommuner och övriga berörda aktörer i norra Örebro län.

Hällefors kommuns ANDTS-policy

Hällefors kommun ANDTS-policy utgår från de nationella och regionala ANDT-strategierna, med tillägg kring spel om pengar utifrån socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen, och anger riktningen i kommunens arbete samt utgör utgångspunkt för förvaltningen, nämndernas (Kommunstyrelsen, Samhällsbyggnad bergslagen och Myndighetsnämnden) och verksamheternas handlingsplaner. Policyn följer den struktur med målområden som är fastlagd i den nationella strategin för ANDT-politiken och som även återspeglas i den regionala strategi som Region Örebro län, Länsstyrelsen Örebro och Polisen har tagit fram (se bilaga 1).

Policyn beskriver gemensamma utgångspunkter och prioriteringar i det ANDTS-förebyggande arbetet i Hällefors kommun. Policyn ska fungera som ett stöd och en vägledning inom kommunens förvaltning, nämnder och verksamheter för att uppnå det övergripande målet för Sveriges ANDT-politik om ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk samt det folkhälsopolitiska målet att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande.

Alla insatser genomsyras av ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv. Barn och unga ska skyddas mot eget och andras bruk av ANDTS, vilket utgör grunden för det hälsofrämjande och förebyggande ANDTS-arbetet.

Syfte

Policyn anger riktningen i kommunens arbete mot ANDTS och utgör utgångspunkt för nämndernas och förvaltningens konkreta handlingsplaner. Policyn följer de nationella och regionala målen för

ANDT-politiken samt socialtjänstlagens och hälso- och sjukvårdslagens föreskrifter avseende missbruk av spel om pengar.

Policyns övergripande mål- och insatsområden

Policyn spänner över ett stort spektrum från hälsofrämjande och förebyggande insatser till vård- och behandlingsinsatser. För att omsätta policyns övergripande och långsiktiga mål, krävs att målen konkretiseras i handlingsplaner inom respektive förvaltning/verksamhet som bygger på lokala behov och förutsättningar i Hällefors kommun.

Hällefors kommuns policy utgår från de fem regionala målen med tillhörande insatsområden.

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel, och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.
3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska succesivt minska.
4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör eller skadas på grund av sitt eget eller andras bruka av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar ska minska

Begränsad tillgång och tillgänglighet är en av de viktigaste åtgärderna för att minska ANDTS-relaterade skador och problem. Tillgänglighetsbegränsade insatser kan vara ålderskontroller, färre försäljningsställen samt kontroll av illegal införsel och langning. En samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn samt en bekämpning av illegal handel via digitala medier och en samverkan mellan det ANDTS- och brottsförebyggande arbete är grundläggande för att minska tillgången och tillgängligheten.

Enligt alkohol- och tobakslagen ska tillsyn över försäljning bedrivas av kommunerna. En fortsatt effektiv och likvärdig tillsyn ska vara en grundbult i det tillgänglighetsbegränsande ANDT-arbetet i kommunen. Kommunen ska genom regelbundna och strukturerade tillsynskontroller säkerställa att åldersgränser vid försäljning av alkohol och tobak upprätthålls. Arbetet inkluderar insatser för ansvarsfull alkoholserving i samverkan med krögarna i kommunen. Även kontrollköp är en metod som ska vara ett verktyg för att minska tillgången i kommunen.

När det gäller våldsbrott finns det ofta koppling till bruk av alkohol, narkotika och dopning. Insatser för att begränsa tillgängligheten till ANDT är en del i det bredare brottsförebyggande arbetet för att öka tryggheten. Den strategiska överenskommelsen om samverkan för ökad trygghet samt bekämpning och förebyggande av brott mellan Hällefors kommun och polis ska utgöra ett verktyg för tillgänglighetsbegränsande insatser i kommunen. I överenskommelsen finns ANDT-området utpekad som ett särskilt fokusområde att arbeta med. I Hällefors kommun finns ett lokalt brottsförebyggande råd där ANDT-arbetet är en naturlig del i utvecklingsprocessen med fokus att systematisera och kvalitetssäkra det brottsförebyggande arbetet.

Hällefors kommun ska söka samverka med övriga berörda aktörer, lokalt och regionalt, i syfte att stärka tillgänglighetsbegränsade insatser, öka kompetens och kvalitet i arbetet.

2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak, debuterar tidigt med alkohol eller börjar spela om pengar ska successivt minska

Tidiga insatser är avgörande för att barn och unga inte ska börja använda narkotika, dopningsmedel och tobak, börja spela om pengar eller debutera tidigt med alkohol. Insatsområden att arbeta mot för Hällefors kommun är en hälsofrämjande skola som utgår från elevers olika förutsättningar och behov, förverkligande av rökfria skolgårdar, arbete mot langning av alkohol samt att arbeta för att stärka det narkotikaförebyggande arbetet.

Hälsofrämjande skola som arena för ANDTS-förebyggande arbete. En trygg och inkluderande skola är betydelsefull och för att förebygga och fånga upp problem i ett tidigt skede och skapa en stabil grund för framtiden. Skolan kan genom både sitt kunskaps- och värderingsuppdrag bidra till arbetet mot ANDTS-prevention. För att skolan ska kunna fungera som en arena för ANDTS-förebyggande arbete krävs samverkan och samsyn hur arbetet ska utvecklas. Rektorn har ett särskilt ansvar för att integrera ANDT-undervisningen i olika ämnen.

Kommuner ska enligt tobakslagen bedriva effektiv tillsyn för att rökförbudet på skolgårdar efterlevs. Rektor på varje skola är ansvarig för att skolgården är rökfri. Hällefors kommun ska bedriva regelbundna och strukturerade tillsynskontroller för att säkerställa att rökförbudet på skolgårdar efterlevs.

Arbete mot langning av alkohol är en viktig insats för att skjuta upp alkoholdebuten. I Hällefors kommun ligger fokus på att synliggöra för föräldrar, andra vuxna och unga vuxna att de kan påverka konsumtionsmönster och senarelägga alkoholdebuten genom årliga aktiviteter och insatser i kommunen.

Föräldrar är den viktigaste målgruppen och samverkanspart i det ANDTS-förebyggande arbetet. För att stärka föräldrar ska föräldraskapsstöd med fokus på barn och ungas användande, exponering och ställningstagande kring ANDTS prioriteras på flera olika sätt och via olika arenor i kommunen.

För att stärka professioner som möter barn och unga i Hällefors kommun ska kunskapsstöd utvecklas och spridas, stor vikt ska läggas vid ungas attityder till ANDTS.

Idéburna organisationer/ideella föreningar har stor betydelse för ANDTS-området och kan fylla en viktig funktion ur både ett hälsofrämjande och förebyggande perspektiv. I Hällefors kommun ska alla föreningar som mottar ekonomiskt bidrag från kommunen arbeta utifrån den ANDT-policy som finns för föreningar i kommunen.

Samverkan mellan berörda aktörer ska fortsätta utvecklas för att särskilt uppmärksamma sårbara grupper som nyanlända, barn i utsatta miljöer, barn som anhöriga och för att utveckla familjeperspektivet.

3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak eller spel om pengar ska successivt minska

Bruk av tobak och riskkonsumtion av alkohol kan kopplas till flera olika hälsoproblem och sjukdomar. Det ANDTS-förebyggande arbetet ska arbeta för att uppmärksamma och förebygga ohälsa genom tidig upptäckt. Rökning är den enskilt största förebyggbara riskfaktorn för sjukdom och för tidig död. Hälsa- och sjukvården bör rutinmässigt ställa frågor om alkoholkonsumtion, tobak, narkotika, dopning och livsstil till de patienter de möter.

Hälsa- och sjukvården har ett ansvar för tidig upptäckt för att kunna erbjuda stöd. Skolan har ett ansvar att uppmärksamma barn och ungas behov där elevhälsan är en viktig resurs. Övriga instanser som har ett ansvar att uppmärksamma och förmedla stöd är polis, socialtjänst, föreningsliv, kommunen som arbetsgivare samt andra aktörer.

Kommunens medarbetarpolicys rörande alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel bör kontinuerligt ses över för revidering och utformning.

I samverkan med träningsanläggningar, övriga kommuner i länet, Region Örebro län, Örebro läns idrottsförbund, polis, Länsstyrelsen ska Hällefors kommun motverka dopning.

Hällefors kommun ska söka och utveckla samverkan med berörda aktörer för att tidigt upptäcka och ge stöd för att förhindra skadliga och riskabla levnadsvanor i alla åldrar för att förhindra att individer och närstående skadas. I samverkan ska samordnade vård- och stödinsatser av god kvalitet utvecklas. Utsatta grupper ska särskilt uppmärksammas. En aktör att söka och utveckla samverkan med är hälsa- och sjukvården. För att motverka skillnader i hälsa ska ett likvärdigt bemötande vara centralt.

4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

Missbruks- och beroendevården ska ge personer med riskbruk, missbruk eller beroende en modern vård av hög kvalitet och professionalitet. Samverkan mellan hälsa- och sjukvården och socialtjänst samt andra aktörer ska fortsätta utvecklas för en sammanhållen vård. En väl fungerande vård och ett bra stödsystem gagnar inte bara den enskilde individen utan även närstående och samhället i stort. Insatser för personer i socialt och hälsomässigt utsatta situationer bör särskilt uppmärksammas samt en kvalitetsäkrad och utveckling av vården för ungdomar med målsättningen att barn och unga med ANDTS-problematik upptäcks så tidigt som möjligt.

Hällefors kommun ska utveckla en fungerande samverkan med berörda aktörer för att barn och unga med ANDTS-problematik upptäcks så tidigt som möjligt samt att ungdomar får tillgång till rätt stöd och med rätt nivå av anpassad behandling. Aktörer som bör ingå i samverkan är socialtjänst, polis, skola, hälsa- och sjukvård i form av närvård och psykiatri.

Kommunen ska ge personer med riskbruk, missbruk eller beroende insatser utifrån bästa tillgängliga kunskap som sammanvägs med brukarens erfarenheter och önskemål. I arbetet ska det finnas ett familje- och barnperspektiv.

En viktig aktör att samverka med är bland annat beroendecentrum vid Region Örebro län som har en länsövergripande allmänmottagning för individer från 25 år.

5. Antalet vuxna och barn som dör eller skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak eller spel om pengar ska minska.

Den narkotikarelaterade dödligheten har ökat i landet, länets situation behöver analyseras vidare. För att minska ANDT-relaterad dödlighet och skador behöver kontinuerlig kunskapsutveckling ske inom hälso- och sjukvården och missbruks- och beroendevården, bland annat om brukets medicinska och sociala skadeverkningar.

Hällefors kommun ska tillsammans med berörda aktörer utveckla och sprida kunskap om att uppmärksamma och erbjuda stöd till barn som föds med skador relaterade till ANDT-preparat under graviditet samt till barn som lever i familjer med svårigheter orsakat av ANDTS.

Kommunen ska uppmärksamma och erbjuda ändamålsenligt stöd till barn i familjer med missbruk, stödet ska inriktas på och utformas efter barnets behov. Stöd ska även inriktas på familjens och vårdnadshavarens behov med barnets bästa i centrum. Kommunen ska även utveckla systematiska, hållbara och långsiktiga arbetssätt för att fånga upp målgruppen.

Kommunen ska utveckla ett strategiskt och långsiktigt arbete för att motverka narkotikarelaterad dödlighet i alla åldrar samt följa intox-arbetet vid akutmottagningen på Karlskoga lasarett utifrån invånare från Hällefors.

Kommunen ska ge ett välfungerande stöd, psykiskt, fysiskt och socialt, till anhöriga i alla åldrar till personer med missbruk.

Kommunen ska utveckla en webbaserad alkohol-och drogguide med råd, stöd och information om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel.

Kommunen ska fortsatt ingå i SMADIT-samverkan med övriga berörda aktörer i syfte för att motverka trafikrelaterade skador och dödsfall. SMADIT syftar till att erbjuda vård i nära anslutning till polisingripande.

Det alkohol- och drogrelaterade våld som är mest tydligt är det som sker i den offentliga miljön. Hällefors kommun ska söka och utveckla samverkan med polis och näringsliv för att säkerställa att de regler som finns för alkoholserving efterföljs och för att minska narkotika, i exempelvis krogmiljö. Denna samverkan ska även stärkas och utvecklas i samband med andra arrangemang såsom idrotts- och musikevenemang.

Källor

En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopning- och tobakspolitiken 2016-2020

<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skrivelse/en-samlad-strategi-for-alkohol--narkotika- H30386>

God och jämlik hälsa - en utvecklad folkhälsopolitik. Proposition 2017/18:249

<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/god-och-jamlik-halsa---en-utvecklad H503249>

Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)

<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/halso--och-sjukvardslag-201730 sfs-2017-30>

Strategi för ANDT Örebro län 2017-2021

Länsstyrelsen i Örebro län

<https://www.lansstyrelsen.se/orebro/tjanster/publikationer/2017/regional-strategi-for-andt-arbetet-i-orebro-lan-2017-2021.html>

Socialtjänstlag (2001:453)

<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453 sfs-2001-453>

Bilaga 1

Mål och insatsområden, Strategi för Örebro län 2017-2021

Mål				
1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.	2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska minska.	3. Antalet kvinnor och män samt flickor som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska succesivt minska	4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina egna förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.	5. Antalet vuxna och barn som dör eller skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska
Insatsområden				
Samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn Bekämpning av illegal handel via digitala medier Samverkan mellan ANDT- och brottsförebyggande arbete	Hälsofrämjande skola som utgår från elevers olika förutsättningar och behov Förverkligande av rökfria skolgårdar Arbete mot langning av alkohol Stärka det narkotikaförebyggande arbetet Utveckla samverkan med idéburna organisationer	Uppmärksamma och förebygga ohälsa Dopningsförebyggande arbete Tobaksförebyggande arbete Tidig upptäckt	Kvalitetssäkra och utveckla vården för ungdomar Samverkan mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst samt med andra aktörer för en sammanhållen vård Insatser för personer i socialt och hälsomässigt utsatta situationer Vård och behandling av dopning	Uppmärksamma och erbjuda ändamålsenligt stöd till barn i familjer med missbruk Strategiskt och långsiktigt arbete för att motverka dödlighet Insatser för att motverka trafikrelaterade skador och dödsfall Antalet döda och skadade på grund av våld ska minska